

ביטוח עדר הבקר לחלב

יוסי דרור, המועצה לענף החלב בישראל

תמותה רגילה

התמותה הרגילה נגרמת כתוצאה מתאונות יומיומיות בלתי צפויות ובדרך כלל איננה נרחבת. נזק זה איננו "מכוסה" כיום, ומוצע שבשנת 1983/84 יורחב הביטוח הקיים ויכלול גם אותו.

תמותה כתוצאה ממגפה ("אסון")

זוהי תמותה בהיקף רחב הפוגעת לעתים בעדרים שלמים, בני עשרות ראשים.

יש לציין שבאירגון "החקלאית" קיים כיום "ביטוח אסונות" וולונטרי, שנועד לפצות את המשק במקרים של נזקים לעדר, בתנאי שגובה הנזק הינו בשיעור העולה באופן מצטבר שנתי על שמונה אחוז מערך העדר. הפיצוי הניתן כיום הינו בהתאם למחיר חידוש העדר (כ־1,200 דולר/ראש).

ביטוח בקר כנגד פסילה בתקופה יוני 1982

– מרץ 1983

במהלך התקופה נפסלו 698 ראשי בקר, והיו זכאים לפיצוי במסגרת הביטוח. הבקר המבוטח כלל את כל הבקר מהעדר ההולשטיין ישראלי, שמלאו לו ששה חודשים ושנשא תווית סימון ותעודת רישום.

פרמית הביטוח

נגבתה על ידי מועצת החלב פרמיה בגובה של 0.007 שקל/ליטר. תשלומי הפרמיה הועברו ל"קרן לנזקי טבע בחקלאות" והסתכמו ב־9.8 מיליון שקל. על פי עקרון פעילות הקרן מעבירה ממשלת ישראל ישירות לקרן פרמיה זוהה בגובהה לזו הנגבית על ידי מועצת החלב.

במאמר זה מובאים נתונים והערכות ביחס לשנה הראשונה (1982/83) להפעלת ביטוח הבקר לחלב מהעדר ההולשטיין ישראלי עבור נזקי פסילה בבתי מטבחים. כמו כן מובאות המלצות המתייחסות להרחבת תכולת הביטוח מפני נזקי תמותה בעדר בשנת 1983/84. הרחבת הביטוח תבטיח שפיצוי מסויים שיינתן לחקלאי, ימנע מיפגעים בריאותיים ואקולוגיים לסביבה ולחברה.

ביטוח העדר

עדר הבקר לחלב מגוע ההולשטיין ישראלי מונה כיום כ־100,000 פרות וערכו הכלכלי ללא עגלות ועגלים נאמד בכ־120 מליון דולר. קיומו של ביטוח חקלאי מבטיח פיצוי ממוסד כנגד נזקים כלכליים העלולים להיגרם לעדר, מבלי שיהיה צורך בפתרונות אלטרנטיביים, בלתי רצויים מבחינה משקית.

ניתן לסווג את הנזקים האפשריים לעדר הבקר לחלב כדלקמן:

- פסילת בקר: ביוני 1982 החלה ה"קרן לנזקי טבע בחקלאות" (באמצעות מועצת החלב) לבטח את עדר הבקר מסוג ההולשטיין ישראלי בפני פסילה של פרות, אשר מסיבות שונות יש לשוחטן בשחיטת דחק.
- במידה ופרות אלו נפסלו והושמדו על פי הוראת השרותים הווטרנריים, זכאי היה המשק לפיצוי במסגרת הביטוח.
- תמותת בקר: מבחינת הביטוח ניתן נזק זה לחלוקה לשני סוגים: לתמותה רגילה ולתמותה כתוצאה ממגפה ("אסון").

פיצוי

במהלך התקופה אושרו לחקלאים פיצויים בגובה של 11.8 מיליון שקל. סכום זה התבסס על שני נתונים:

1. משקל הבקר שנפסל, על פי דיווח בית המטבחיים;

2. מחירי הבשר במכרו של מועצת הבקר בשבוע הפסילה.

המשקל הממוצע לבקר שנפסל היה 483.96 ק"ג/ראש. סך כל משקל הבשר שנפסל ושולם עבורו פיצוי היה 339 טון.

התשלום התבסס על 80% ממחיר ראש הבקר שנפסל. בעתיד יוקטן התשלום ל-70% בלבד מערך ראש הבקר.

ההערכות הראשונות ביחס למספר הראשים הנפסלים התאמתו. לעומת זאת, חל גידול מעל הצפוי במחירי הבשר, דבר שגרם לגרעון בקרן. מאחר ושנה ראשונה זו הוגדרה כשנת נסיון, הרי שסך כל הפיצוי מהקרן הוגבל ב־90% מסכום הפרמיה המשולמת על ידי מועצת החלב והממשלה. הוחלט באופן חד פעמי להשלים את הגרעון על ידי תשלום ישיר של פיצויים ממועצת החלב, כשמקור המימון יהיה מחציתו מהממשלה ומחציתו מגביה מהחקלאים.

בדיונים שהתקיימו עם נציגי הקרן לנזקי טבע, השרותים הווטרינריים, התאחדות מגדלי בקר

ומשרדי הממשלה, התברר שהמערכת הלוגיסטית לפרוייקט הביטוח טרם הושלמה, ולא ניתן להוציא אל הפועל את הצעת המועצה להרחבת הביטוח המובאת כאן. מסיבה זו, הוחלט להאריך את חוזה הביטוח הקיים עד לחודש דצמבר 1983, במטרה לאפשר לאירגונים השונים להתארגן לקראת הפעלת ביטוח מורחב.

מסגרת הביטוח לשנת 1983/84

בשלב ראשון מוצע להחיל את הביטוח המורחב על כל העדר ההולשטיין ישראלי, מגיל חודש ומעלה, וזאת בתנאי שיהיה רשום ומסומן כחוק בהתאם לתקנון מחלות בעלי החיים.

הגבלה זו של חודש ימים נובעת משתי סיבות: מטרתה לאפשר לשרותים הווטרינריים ולמערכת הפס"דים להתארגן לנושא; והמיגבלה ביחס ליכולת הקליטה של מפעל הפס"דים הקיים כדי שלא ייווצר עומס יתר על המערכת. לפיכך, יש צורך בהפעלה מדורגת של תוכנית הביטוח המורחבת.

קיומו של ביטוח כולל לעדר הבקר מפני נזקים יאפשר השגת מספר מטרות עיקריות:

- מניעת מקור פוטנציאלי למחלות ומיטרד אקולוגי לסביבה ולחברה בעקבות תמותת הבקר. באמצעות הביטוח המוצע יינתן פתרון וטרינרי הולם לנזקים הנגרמים לעדר הבקר,

ביטוח בקר לחלב בשנת 1982/83

חודש	מספר ראשים שנפסלו	מחיר ממוצע לראש, שקלים	פיצוי ממוצע לראש, שקלים	סה"כ פיצויים, אלפי שקלים	משקל ממוצע לראש, ק"ג	ערך העדר, מיליוני שקלים	יחס פיצוי יחסי חודשי, %
6/82	41	12,478	10,195	0,418	467	1,247.8	0.0335
7/82	58	14,680	11,776	0,683	474	1,468	0.0465
8/82	79	16,836	13,240	1,046	476	1,683.6	0.0621
9/82	70	17,015	13,829	0,968	477	1,701.5	0.0569
10/82	77	18,932	15,234	1,173	530	1,893.2	0.0620
11/82	65	17,153	14,708	0,936	460	1,715.3	0.0546
12/82	66	21,540	17,439	1,131	500	2,154	0.0525
1/83	95	25,305	21,600	2,052	470	2,530.5	0.0811
2/83	76	29,270	23,803	1,809	505	2,927	0.0618
3/83	71	27,808	22,450	1,594	487	2,780.8	0.0573
סה"כ	698			11,830			* על פי 100,000 פרות

נמנע להקים גוף שיבטיח את ההשקעות הגדולות של החקלאים באמצעי הייצור שלהם. הסיכונים הטמונים בהשקעות אלו הם רבים, ולעתים קרובות אין בידי החקלאי אפשרות למנוע אותם.

הגידולים החקלאיים מבוטחים בקרן לנזקי טבע באמצעות הסכמי ביטוח הנערכים בין הקרן לבין מועצות הייצור. הקרן איננה מוציאה פוליסות ביטוח לחקלאים. ההסכם מובא לידיעת המגדלים באמצעות המועצות והאירגונים המקצועיים.

לכל גידול מבוטח חישוב פרמיה נפרד. הפרמיה מחושבת על יסוד נסיון מצטבר של עלות הנזק (היחס בין התביעות להתחייבויות), יחס ההפסד (היחס בין התביעות לפרמיות) וגובה סכום הביטוח. על כל סכום המשולם כפרמיה על ידי המגדל משתתפת הממשלה בסכום מקביל.

ברוב הענפים זכאים המגדלים להנחות בפרמיה על היעדר תביעות. ההנחות מגיעות למקסימום של 50% על היעדר תביעות במשך 6 שנים רצופות.

הפצוי יכול להגיע עד 90% מהוצאות הייצור של הגידול.

כאשר הפיצוי יבטיח שהחקלאי יתנהג בהתאם לכללים הווטרינריים.

- ייצוב הכנסות המשקים החקלאיים, ואפשרות המשך פעילותה התקינה של הרפת, גם לאחר שאירע הנזק (יש לשים לב שהפיצוי המוצע בהמשך הוא בשלב ראשוני חלקי בלבד).

- יצול הפסולת לקמח בשר על ידי מיחזור, דבר שהינו בעל ערך כלכלי למשק הלאומי.

פרמית הביטוח

מוצע להפעיל את הביטוח המורחב על פי המתכונת הקיימת, באמצעות "הקרן לנזקי טבע בחקלאות", כאשר הפרמיה תיגבה על ידי מועצת החלב.

פיצוי הביטוח בגין התמותה

יונקים: בגיל חודש – 50 דולר לראש; מחודש אחד עד שנה – תוספת של 8 דולר לחודש.

פרות: 150 דולר לראש.

פיצוי זה הינו נורמטיווי וחלקי בלבד, ונועד לתת מוטיווציה למשק להבאת הבהמות המתות למפעל הפס"דים.

הקרן לנזקי טבע בחקלאות

הקרן נוסדה ב-1967 כחברה ממשלתית משותפת לממשלה ולחקלאים, כאשר לכל צד 50% מהמניות. היא נוסדה מחמת הצורך הבלתי

תנובה

כיצד נקבעים מחיריהם של מוצרי החלב? האם יש קשר בין מחירים אלה לבין מחיר המטרה לחקלאי?

יצחק שריג, אגף החלב, מרכז תנובה

ענף החלב – ענף בפיקוח

ענף החלב הינו ענף שכל מוצריו בני פיקוח. משמעות הדבר – כל מחיר למוצר חלב חייב להיות מאושר על ידי נציגי הממשלה. אין גורם בישראל הרשאי למכור מוצר חלב במחיר שלא אושר, ואין הוא רשאי להעלות מחיר בלא אישור, גם כאשר התיקרות התשומות מצדיקה

לדעתו את העלאה זו, או / ואפילו כאשר מדובר במוצר שהוא "מותרות".

הגוף המרכז לכאורה את הפיקוח הזה, כמו גם את התיכנון בענף החלב, הינו מועצת החלב. מועצה זו נוסדה לצורך התאום של כלל הייצור והשיווק של החלב ושל מוצריו בישראל. המועצה מורכבת מנציגי הממשלה, החקלאים,